

İNSANİ YARDIMDA DENİZ FENERİ MODELİ¹

Recep KOÇAK

Deniz Feneri Derneği İletişim Koordinatörü

DENİZ FENERİ’NİN DOĞUŞ HİKÂYESİ

1996 Ramazan ayında yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik amacıyla yayına başlayan Şehir ve Ramazan programı, Kanal 7 izleyicisinin yüksek teveccühü ve yoğun ilgisine mazhar oldu.

Program, alanında bir ilkti. Programda, Türkiye’nin dayanışma kültürünün gelişmesine katkı sağlamak amacıyla seçilen ailelerin hikâyeleri yayınlanıyor ve yardımlaşma örneklerinden kesitler sunuluyordu.

Şehir ve Ramazan programında, kıyıda kalmış hayatlara ulaşıyor ve dezavantajlı durumdaki ailelerin hayata tutunmasına ciddi katkı sağlanıyordu.

Durumu değiştirilen aileler için izleyiciler arasından çıkan hayırseverler doğrudan harcama yapıyor, program ekibi ise ihtiyaç sahipleri ile varlıklı vatandaşları buluşturma görevi üstleniyordu.

Şehir ve Ramazan’da, hediye paketi götürülen ve sıkıntıları azaltılmaya çalışılan ailelerden hikâyesi ilgi çekici ve dikkate değer bulunanlar ekrana getiriliyordu. Ailenin çekim yapılmasına izni yoksa ısrar edilmiyordu. Yayınlanan her aile hikâyesiyeni desteğe muhtaç ailelerin ve yeni bağışçıların ortaya çıkmasına katkı sağlıyordu.

Şehir ve Ramazan programı her akşam iftar saatinde ekrana geldi ve Ramazan ayının bitmesiyle sona erdi.

İzleyicinin yoğun ilgi gösterdiği ve desteklediği programın ülkemizdeki yardımlaşma ve dayanışmanın yaygınlaşıp güçlenmesine vesile olduğu görüldüğünden, Ramazan sonrasında programın başka bir isimle devam etmesine karar verildi.

1997 yılından itibaren haftalık olarak yayına başlayan Deniz Feneri programında Şehir ve Ramazan’da benimsenen format devam ettirildi. Sunucular ise Şehir ve Ramazan’da olduğu gibi Uğur Arslan ve İbrahim Uğurlu (Ramazan Ağabey) idi.

Deniz Feneri programının süresi Şehir ve Ramazan’dan daha uzundu. Bu ise, daha fazla aile hikâyesive daha fazla yardım görüntüsü demekti.

Deniz Feneri ismi hikâyeci Mustafa Kutlu’nun önerisiydi. Kutlu neden bu ismi teklif ettiniz sorusunu cevaplarken şunları söylüyordu;

“Deniz Feneri mana itibariyle yolda kalmışlara, yolculara veya herkese yol gösteren, ışık tutan, gidilecek noktayı tayin eden, bir nevi darda kalmışların yardımına koşma gibi bir sembolik manası olan, -ayrıca ben sinema ile de uğraşırım- görsel olarak da Deniz Feneri bana göre çok hoş bir şey. Karanlıkta o projektörün dolaşması görsellik bakımından da çok hoş bir şey.Öte yandan Deniz Feneri evrensel bir simge. Dünyanın her yerinde bu simge aynı çağrışımları yapar. Deniz Feneri, gecenin bir vakti, hangi uyruktan olursa olsun, büyük ya da küçük deniz taşıtlarına ışık tutar, yol gösterir. Asıl yolumuzun netice itibariyle kendi düşünce ve inançlarımız doğrultusunda bütün Türkiye için hiçbir ayırım yapmaksızın, mazlumdan, yoksuldan, zarurete düşmüşsten yana olan bir yayın sürdürmemiz gerektiğini, ‘sessiz kalabalıkların sesi’ olmamız gerektiğini düşünmüş ve önermişim.” (1)

¹ Bu makale, 11-13 Mayıs 2014 tarihinde Eskişehir’de düzenlenen ‘Türk Dünyası Sivil Toplum Zirvesi’ nde bildiri olarak sunulmuştur.

Deniz Feneri, yıl boyunca ihtiyaç sahibi aileleri desteklerken yoksulluğun tüketilmesi yolunda önemli iki adımı da atmıştır.

Bunlardan birisi “yoksulluk” konusunun ilim adamları tarafından tartışılması ve akademik camianın birikimlerinin yoksulluğun tüketilmesine hizmet etmesi için 2003, 2005 ve 2008 yıllarında “yoksulluk sempozyumları” düzenlemiştir. Sempozyumda sunulan tebliğler, kitaplaştırılmak suretiyle üniversitelere, kütüphanelere ve yoksulluk konusunda çalışma yapan araştırmacıların hizmetine sunulmuştur.

DEYAM (Deniz Feneri Yoksulluk Araştırmaları Merkezi)

Ayrıca yine yoksulluk konusunda yapılacak çalışmaları organize etmek veya bu alanda yapılan araştırmaları desteklemek üzere Deniz Feneri Yoksulluk Araştırmaları Merkezi (DEYAM) kuruldu. Yapılan üç sempozyumdan birisi Türkiye’de o tarihe kadar yapılmış en geniş katılımlı yoksulluk sempozyumuydu. (2003) Üçüncü yoksulluk sempozyumu ise uluslararası nitelikte ve 20’den fazla ülkeden 100’ü aşkın tebliğin sunulduğu bir organizasyondur. (2008)

DEYAM’ın çalışmaları ve vizyonu, ülkemizin yoksulluk sorununun çözümü yönünde büyük önem taşımaktadır.

SOSYAL DÖNÜŞÜM PROJELERİ YA DA “BALIK TUTMAYI ÖĞRETMEK”

Deniz Feneri’nin yoksulluğun tüketilmesi yönündeki çabaları içerisinde en kayda değer projeler, meslek edindirme, iş sahibi yapma ya da daha yaygın söyleyişle “balık tutmayı öğretme” sadedinde yaptığı çalışmalardır. Bu çalışmalar, Sosyal Dönüşüm ve Meslek Edindirme Projeleri başlıkları altında ele alınmaktadır. Bu projelerde önemsenen konu ve asıl hedef; bir işin yapılabilirliğini, bir projenin uygulanabilirliğini ve desteklenmesi halinde ummadığımız insanların kendi ayakları üstünde durabildiğini göstermektir.

Şimdi bu projelerden bazılarını kısaca göz atalım;

KARNAVAS BEZİ ÜRETİMİ

Erzurum’da yok olmaya yüz tutmuş bir el sanatı, Karnavas Bezi Üretimi.

Deniz Feneri Doğu Anadolu Temsilciliği, ihtiyaç sahibi ev hanımlarının biraraya gelerek oluşturduğu, maddi imkânsızlıklar nedeniyle üretim yapamayan atölyeye ham madde temin ederek Karnavas Bezi üretiminin devamını sağlıyor.

Projeye, geleneksel olarak 250 yıldır dokunmakta olan Karnavas bezine yeni fonksiyonlar kazandırıldı.

2008 yılında Deniz Feneri Derneği Doğu Anadolu Temsilciliği’nin yaptığı 650 kg. iplik yardımıyla yöresel desenler dokunabiliyor. Olur Kaymakamlığı başkanlığında, Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü 2006 yılının Aralık ayında başlattığı Karnavas Bezi Projesi, büyük bir özveri ve başarıyla devam ediyor.

OĞULDURUK YAYLA BAĞI PROJESİ

Bu proje, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ile **Deniz Feneri** Derneği arasında imzalanan işbirliği protokolündeki yükümlülükler çerçevesinde yürütülmektedir.

Manisa’nın, Gördes İlçesi Oğulduruk köyünde halk hayvancılık, meyvecilik, tütün ve hububat tarımından geçimini sağlamaya çalışmakta. İlçenin köylerinde ailelerin geçimlerini temin edememesi nedeniyle dışarıya göçler yaşanmış ve zaman zaman da yaşanmakta.

Deniz Feneri, 2009 yılında bölgedeki kaynakları ve köylülerin sahip olduğu imkânları göz önünde bulundurarak yoksul köylülerimizi yüksek sistem yayla bağcılığı projesine yönlendirerek sofralık siyah üzüm yetiştiriciliğine teşvik etti.

SAANEN KEÇİ YETİŞTİRİCİLİĞİ

Deniz Feneri, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ile ortaklaşa hayata geçirdiği Sosyal Dönüşüm Projelerinde, arıcılık, keçi ve koyun yetiştiriciliği, meyvecilik, sebzeçilik vb alanlarda meslek

edindirme çalışmalarını yürütmektedir. Bu projeye yoksul ailelerin geçimlerini kendilerinin sağlaması için malzeme, eğitim, denetleme ve teknik altyapı hususlarında imkânlar verilmektedir. Sosyal Dönüşüm Projeleri çerçevesinde Deniz Feneri, Çanakkale'nin Yenice İlçesi'ne bağlı Armutçuk Köyü'nde 2007 yılından itibaren 10 aileye bakmaları için 900 m2 alan üzerinde bir barınak tesis ederek 200 keçi dağıtımını gerçekleştirdi. Proje kapsamında, 2008 yılı içerisinde İzmir'in Kiraz İlçesi'ne bağlı Solaklar Köyü'nde de 6 aileye 19 adet saanen keçisi ve bir adet teke dağıtımını yaptı. Devlet ve sivil gücün birlikteliğinin güzel bir yansıması olan bu proje, hayatta kalma mücadelesi veren köylülerin yeniden eski verimli ve mutlu günlerine dönmelerine bir imkân sağlamaktadır.

ARICILIK

Deniz Feneri, Sosyal Dönüşüm Projeleri çerçevesinde, Ege Bölgesi'nde ihtiyaç sahibi 48 aileye 1770 adet arı kovana dağıtımını gerçekleştirdi.

Bu ailelerin kendi geçimlerini sağlayana kadar geçen süre zarfında ise Deniz Feneri tarafından gıda, nakit, giyim yardımları devam ettirildi.

MEYVE FİDANI

Sosyal Dönüşüm Projeleri çerçevesinde Deniz Feneri, ihtiyaç sahibi 109 aile için 20 bin 410 fidan dikimini (bodur kiraz, angelo erik, armut, böğürtlen, üzüm bağı ve kestane) gerçekleştirdi.

CEZAEVLERİNDE MESLEK EDİNDİRME KURSLARI

İyi hali görülmüş ve mahkûmiyetinin bitmesine altı ay kalmış mahkûmlara çeşitli alanlarda kurslar tertip edildi. Proje kapsamında Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği halinde, Halk Eğitim Merkezleri'nden gelen öğretmenlerin yürüttüğü kursların sonunda başarılı kursiyerlere sertifika verildi.

Bu proje ile ilgili bir törenin haberi şöyleydi:

“Afyonkarahisar E Tipi Kapalı Cezaevi'nde düzenlenen sertifika töreninde mahkûmlar, hazırladıkları tiyatro gösterisi ve türkü şöleniyle izleyenlere keyifli dakikalar yaşattı. Tutuklu ve hükümlülerin topluma entegre olabilmeleri ve rehabilite edilmeleri amacıyla, Afyonkarahisar Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü, E Tipi Kapalı Cezaevi ve Deniz Feneri Derneği işbirliğiyle düzenlenen sertifikalı meslek edindirme kursları sona erdi. 3 ay süren kurslarla doğalgaz tesisatçılığı, bayan kuaförlüğü, mermercilik, kilim dokumacılığı, trikotaj gibi alanlarda uygulamalı eğitim alan kursiyerler eğitimlerini başarıyla tamamladı. Bunun ardından Afyonkarahisar E Tipi Kapalı Cezaevi'nde sertifika töreni düzenlendi. Törene konuşan Cezaevi Müdürü Mahmut Çaça, kurslarla ilgili bilgi verdi. Konuşmaların ardından, mahkûmlar söyledikleri türkülerle izleyenleri coşturdu. Erkek mahkûmların hazırladığı tiyatro ve bayan mahkûmların sunduğu folklor gösterisinin ardından, kursları başarıyla bitiren mahkûmlara sertifikaları verildi. Tören, mahkûmların hazırladığı el emeği ürünlerin bulunduğu serginin gezilmesiyle sona erdi. Tiyatro oyuncusu mahkûmlar, arkadaşlarına moral olması için böyle bir oyun sergilediklerini söyledi. Törene, Vali Haluk İmga, Belediye Başkanı Abdullah Kaptan, İl Jandarma Komutanı Kıdemli Albay Memduh Akoğlu, Cumhuriyet Başsavcısı Abdülkadir Şahin, İl Emniyet Müdürü Nattk Canca, çok sayıda davetli ve mahkûm aileleri katıldı.”(2)

Doğalgaz İç Tesisatçılığı ve Kaynakçılık Eğitimi: Diyarbakır – Batman

Diyarbakır ve Batman'da 2009 yılından itibaren doğalgaz dağıtımlarına başlanması ile doğacak kalifiye ara eleman ihtiyacını göz önünde bulundurarak ihtiyaç sahiplerine istihdam imkânı oluşturmak için Derneğimiz “Doğalgaz İç Tesisatçılığı ve Kaynakçılık Eğitimi” başlattı.

Başarılı katılımcıların MEB ve UGETAM onaylı sertifika ile ödüllendirileceği eğitimle 5 yılsonunda 17-30 yaşları arasında ortalama 1500 kişinin istihdama kazandırılması hedeflendi.

Batmanlı Kadınlar İş Sahibi Oluyor

Batman yardımları kapsamında, Batman'ın Merkez ilçesinde bulunan 75. Yıl Toplum Merkezi'ne 60 dikiş makinesi verildi. Açılış, Batman Valisi Recep Kızılcık'ın ve Deniz Feneri yetkililerin katılımıyla

yapıldı. Açılışta kursiyerlere içinde kumaş, makas, ütü, muhtelif dikiş malzemeleri bulunan paketler hediye edildi. 75. Yıl Toplum Merkezi'nde bulunan atölyelerden birine Deniz Feneri'nin adı verildi.

ENGELLİLER UMUT ATÖLYESİ

Diyarbakır'da Bedensel Engelliler Derneği bünyesinde faaliyet gösteren ve sipariş alamadıkları için kapanmak üzere olan tekstil ile ayakkabı atölyeleri, Deniz Feneri Derneği'nin destekleriyle ayakta kaldı.

Bedensel Engelliler Derneği Diyarbakır Şubesi'nin açtığı, Diyarbakır Valiliği'nin desteğiyle Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'nın binasında faaliyete başlayan atölyelerde, bedensel engelli ve işsiz vatandaşlar istihdam edildi. Ancak atölye bir süre sonra kapanma tehlikesiyle karşı karşıya kaldı. Deniz Feneri, atölyeye ilk etapta 67 bin metrekare kumaş bağışı yaptı, atölyeye ücret karşılığı elbise dikim siparişi verdi, dikilen ürünleri de ihtiyaç sahiplerine dağıttı. Atölyede üretilen 60 bin parça elbise ile 20 bin çift ayakkabı karşılığında Bedensel Engelliler Derneği'ne 240 bin TL ödendi. Atölyelerde 64 engelli istihdam edildi.

ENGELLİLERİN UMUDU OLDU

Deniz Feneri Derneği yoksulluk alanında yaptığı çalışmalar ile çok sayıda ailenin yüzündeki gülümseme oldu. Dernek, faaliyete başladığı günlerden bu yana ülkemizde ve dünyanın çeşitli bölgelerinde yaşayan engelli kimselere destek oldu. Her zaman onların yanında olarak "engelsiz bir hayat" sürdürebilmeleri için çalışmalarda bulundu.

Derneğin şu ana kadar engelliler ile ilgili yaptığı çalışmalardan bazıları şöyledir; 2002 yılında Yozgat'ta 50 kişiye tekerlekli sandalye verildi. 2007 yılında Beyaz Ay Derneği'nin Sivas Şubesi ile ortak bir proje geliştirilerek ve görme engelliler tarafından kullanılacak çorap örme makineleri temin edilmiş ve onlarca görme engelli meslek sahibi olmuştur. Bu atölyede "Gören Eller" markasıyla çorap üretilmektedir. 2008 yılında "Engelliler Eğleniyor" şenliğine katılan öğrencilere; 700 kişilik kumanya, 110 öğrenci için t-shirt ve şapka, 156 öğrenci için de çeşitli oyuncaklar, balonlar ve sürpriz animasyonlarla destek olundu. 2008 engellimize 2008 adet tekerlekli sandalye verdi. "Kütahya İşitme Engelliler Sınıfı" yapıldı. Özel işitme sınıfı, son sistem teknolojik donanıma sahip. Okuldaki teknik donanım şöyle; 1 adet öğretmen telsiz verici - 10 adet öğrenci için telsiz alıcı - 2 adet öğrencilerin soru sorması ve aynı zamanda diğer öğrencilerin duyması için ara verici - 10 adet induksiyon kablosu - Cihazları akü şarj aletleri - 16 adet işitme cihazı. Deniz Feneri engelliler için yaptığı çalışmalarını Türkiye ile sınırlı tutmadı. Savaşta yıkılan Lübnan Harroof Spastik Engelliler Okulu'nu tekrar yaptırdı.

ACİL SERVİS GİBİ

Deniz Feneri dönemlik, mevsimlik yardımlar yapan, yılın belli aylarında ortaya çıkıp, diğer zamanlarda kaybolan bir yardım kuruluşu değil. Deniz Feneri bir hastanenin acil servisi gibi 7 gün 24 saat, 365 gün esasıyla çalışıyor. Doktorlar ve hastaneler için, "Allah muhtaç etmesin, yokluğunu da vermesin" şeklinde dua edilir. Deniz Feneri de hemen herkesin muhtaç olup kapısını çalma ihtimali bulunan bir iyilik merkezi.

BARKOD SİSTEMİ

Deniz Feneri, kurulduğu günden beri tüm faaliyetlerini kayıt altına almış, bağışların kimlerden geldiğinin ve yardımların kimlere gittiğinin istenilen her zaman öğrenilebildiği sağlam bir sistemle yönetilmektedir. Yardımlar şeffaf ve izlenebilir bir anlayışla organize edilmektedir. Aynı yardımlarda uygulanan barkod sistemi sayesinde bir çift ayakkabının hangi bağışçıdan geldiği bilindiği gibi, hangi ildeki hangi ailenin hangi ferdi tarafından kullanıldığı da takip edilebilmektedir.

ISO 9001 KALİTE BELGESİ

"Yeryüzündeki son muhtaç kişiye ulaşıncaya kadar çalışacağız" vizyonunu benimsemiş olan Deniz Feneri, yardım alanında bir iyilik markasıdır. İnsani yardım kuruluşları içerisinde ISO 9001 kalite

belgesini ilk alan yardım kuruluşu Deniz Feneri'dir. Uzun bir süre ülkemizde bu kalite belgesine sahip tek kuruluş olmayı da sürdürmüştür.

SİS.NET (Sosyal İnceleme Sistemi)

Türkiye'nin dört bir yanındaki gönüllülerimizin kendilerine ait kullanıcı adı ve şifrelerle, ortak bir ağ üzerinden sosyal inceleme işlemi yapmalarını ve Deniz Feneri veri tabanına göndermelerini içeren projedir. Proje ile yardım talep eden ailelerin incelenme ve yardımınulaşma süreci kısalmaktadır.

YOP(Yardım Organizasyon Programı)

Özel yazılım bir bilgisayar programıdır. Deniz Feneri'ne yapılan yardım talebi başvuruları, bağışçı ve gönüllülerin adres, iletişim, yardım vb. bilgilerinin bulunduğu şube ve temsilciliklerinde de kullanılan çok yönlü yardım organizasyon programıdır.

LOJİSTİK MERKEZLERİ

Aynı yardımlar Türkiye'nin altı ilinde bulunan lojistik merkezlerinde yılın 365 günü hizmet üretilmekte, bağışçılardan gelen aynı yardımlar, teknolojinin tüm imkânları kullanılmak suretiyle muhafaza edilmekte, sonra da ihtiyaç sahibi olduğu belirlenen ailelere ulaştırılmaktadır.

GİYİM MAĞAZALAR

Derneğin Lojistik Merkezlerinin olduğu yerlerde sabit giyim mağazaları da bulunmakta, bu mağazalararandevu usulüyle davet edilen aileler yeni kıyafetlerle sevindirilmektedir. Bu mağazalarda ailelerin seçim ve tercih yapmalarına fırsat verilmektedir. Sabit mağazalar dışında, belirlenen illerde "gezici giyim mağazası" adıyla giyim mağazaları açılıp, o ildeki aileler 10-15 günlük bir sürede bu mağazalarda giydirilmektedir.

SONUÇ

Deniz Feneri Derneği, kayıtlarında bulunan 593.000 ailenin (yaklaşık 2.500.000 kişi) yüzde 70'ten fazlasına yardım ulaştırdı. Bu ailelerden bazılarında dernek kurulduğundan beri yardım yapılıyor. Çünkü ihtiyaçlılık durumu devam ediyor. On binlerce aile ise derneğin nakit, gıda, giyim, ev eşyası gibi yardımlarından uzun yıllar yararlandılar.

Sosyal incelemeleri yapılan ve gerçek ihtiyaç sahibi oldukları belirlendikten sonra yardım ve destek gören ailelerin durumlarında iyileşme olması halinde yeni yardım kararları alınmıyor. Posta ile Türkiye'nin her köşesinden başvuru belgesi gönderip derneğin kayıtlarına giren aileler, ihtiyaç sahibi olmaları halinde kolayca yardım alabilmekte.

Deniz Feneri, ailelerin yardımlarla geçinmeyi alışkanlık ya da "meslek" haline getirmesine fırsat vermekten kaçınmaktadır. Bazı yardımlar umut ışığı, bazıları "can suyu", bazıları ise oksijen tüpü gibi anlamlar taşımaktadır.

Yapılan yardımlar zor durumdaki vatandaşlarımızın hayata tutunmalarına ve kendi ayakları üstünde durma iradelerinin güçlenmesine ciddi bir katkı sağlamaktadır. Kendi ayakları üstünde durabilir hale gelen aileler artık hem devlete hem de çevresine yük olmaktan çıkmaktadır.

Sosyal kalkınma ve sosyal barış için aileler güçlendirilmeli, sivil toplum kuruluşlarımızın kendi aralarında ve kamu kuruluşları ile daha fazla işbirliği yapması teşvik edilmeli. İşbirliği örnekleri çoğaltılmalıdır.